

Nr 10.

Ankom till riksdagens kansli den 31 mars 1936 kl. 3 e. m.

*Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 10,
angående reformering av pantlånerörelsen.*

Motionen. I en inom riksdagens andra kammare väckt, till dess femte tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 120, har herr *Jacobsson m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av med pantlånerörelsen sammanhängande spörsmål, med beaktande av de sociala synpunkter, som i motionen närmare anförts, samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

I motionen framhålles, hurusom pantbankernas huvudsakliga klientel utgöres av de ekonomiskt svagaste i samhället, varjämte lämnas uppgift angående av de största pantbankerna tillämpade räntesatserna. Vidare uppgives varuägaren ofta sakna möjlighet att gentemot belåningsföretaget tillvarataga sina lagliga rättigheter. I övrigt får utskottet hänvisa till motionen.

Yttranden. Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat utlåtanden från överståthållarämbetet samt från bank- och fondinspektionen. (Se Bil. A.—B.)

Utskottet. För egen del får utskottet anföra följande.

Såsom i de avgivna yttrandena framhållits har det spörsmål, som motionen avser, redan tidigare varit föremål för uppmärksamhet från statsmakternas sida. Vid 1924 års riksdag väcktes i båda kamrarna motioner med hemställan om en utredning rörande vilka åtgärder, som kunde från det allmännas sida vidtagas för borttagande eller hävande av pantlånerörelsens sociala nackdelar. Motionerna biföllos av riksdagen, som i skrivelse nr 242 anförde följande:

»Det torde icke kunna bestridas, att pantlånerörelsen, sådan den för närvarande bedrives, är behäftad med åtskilliga, särskilt ur social synpunkt betänkliga brister. I viss mån beror detta otvivelaktigt därpå, att förordningen den 28 maj 1918 angående ifrågavarande verksamhet huvudsakligen meddelar ordningsbestämmelser samt till förebyggande av de sociala vådorna av rörelsen allenast innehåller den föreskriften, att pant ej får mottagas av den, som ej fyllt 18 år eller är berusad.

Fullständigt oreglerade lämnas alltså exempelvis frågorna om begränsning av räntans belopp, om garantier för pantens vård under lånetiden, om rätt

till återlösen av panten och densammans realisation, och jämväl saknas bestämmelser till förebyggande av rörelsens hygieniska vådor.

Enligt riksdagens mening är här ifrågavarande brist i lagstiftningen av den betänkliga art, att det för riksdagen framstår såsom synnerligen angeläget, att åtgärder i syfte att komplettera de nu gällande föreskrifterna komma till stånd; och torde därvid jämväl vara förtjänt av beaktande frågan om och på vad sätt pantsättning av arbetsredskap och gods, som bekommit av fattigvård eller enskild välgörenhet och dylikt, må kunna förebyggas.

Angivna önskemål kunna givetvis befrämjas genom rörelsens övertagande av kommunerna själva eller vissa allmännyttiga bolag med begränsad vinstutdelning och dylikt.

Vid en blivande utredning av förevarande spörsmål torde därjämte böra beaktas de synpunkter och förslag till frågans lösning, som framkommit i socialstyrelsens yttrande i ärendet.

På grund av det anförda får riksdagen anhålla, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om utredning rörande vilka åtgärder kunna från det allmännas sida vidtagas för borttagandet eller minskandet av pantlånerörelsens sociala nackdelar, samt att, därest så erfordras, för riksdagen måtte framläggas de förslag, vartill berörda utredning kan föranleda.»

I anledning av denna skrivelse anbefalldes Kungl. Maj:t socialstyrelsen att verkställa utredning och avgiva förslag rörande vilka åtgärder, som från det allmännas sida kunna vidtagas för borttagandet eller minskandet av pantlånerörelsens sociala nackdelar. Sedan socialstyrelsen därefter inhämtat yttranden från överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser, svenska fattigvårds- och barnvårdsförbundet och svenska stadsförbundet, varvid anhållits om uttalanden bl. a. i fråga om begränsning av räntans belopp, har socialstyrelsen den 12 juni 1930 till Kungl. Maj:t ingivit ett av styrelsen utarbetat förslag till ny förordning angående idkande av pantlånerörelse. Socialstyrelsens ovannämnda förslag är ännu beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Som av den lämnade redogörelsen framgår har riksdagens år 1924 uttalade önskan om utredning och förslag i ämnet ej ännu lett till resultat. Då enligt utskottets uppfattning förhållandena under tiden efter detta år ej undergått någon förändring, som kan motivera en annan inställning till spörsmålet än den, som intogs vid 1924 års riksdag, finner utskottet angeläget att den av riksdagen begärda och av vederbörande ämbetsverk utförda undersökningen fullföljes och förslag så snart ske kan förelägges riksdagen.

Utskottet får därför föreslå,

att andra kammaren måtte, i anledning av förenämnda motion, nr 120, för sin del besluta, att riksdagen hos Kungl. Maj:t gör framställning om slutförande av den påbörjade utredningen om pantbanksrörelsen samt om framläggande för

Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande Nr 10.

riksdagen, så snart ske kan, av de förslag, vartill utredningen kan giva anledning.

Stockholm den 24 mars 1936.

På utskottets vägnar:

OTTO WALLÉN.

Närvarande: herrar Wallén, Arnemark, Fält, Petersson i Storgården, Englund*, Nilsson i Steneberg, Hansson i Rubbestad, Andersson i Tungelsta*, Hansson i Vännäsby* och Back.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bil. A.

Till Riksdagens andra kammarens femte tillfälliga utskott.

Genom nådig remiss den 14 februari 1936 har Kungl. Maj:t anbefallt överståthållarämbetet, att före den 1 april 1936 avgiva och till riksdagens andra kammarens femte tillfälliga utskott överlämna yttrande över en inom andra kammaren väckt motion, nr 120, angående reformering av pantlånerörelsen.

Till åttlydnad härav får överståthållarämbetet anföra följande:

Enligt motionen åsyftar densamma att skapa garantier för att även de ekonomiskt svagaste kategorierna lånebehövande skola kunna erhålla lån på rimliga villkor, och till stöd för att ett behov av dylika garantier förefinnes anföra motionärerna, att de uti pantlånerörelsen — i Stockholm — för närvarande tillämpade räntesatserna äro alltför höga samt att differensen mellan panternas auktionsförsäljningsvärde och lånesumman är alltför stor.

Överståthållarämbetet vill erinra därom, att det spörsmål, som motionen avser, *redan tidigare varit föremål för utredning från statsmakternas sida.* Sålunda har Kungl. Maj:t genom nådig remiss den 20 juni 1924 anbefallt Kungl. socialstyrelsen att verkställa utredning och avgiva förslag rörande vilka åtgärder, som från det allmännas sida kunna vidtagas för borttagande eller minskande av pantlånerörelsens sociala nackdelar. Med anledning av denna remiss har socialstyrelsen inhämtat yttranden från överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser, svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet samt svenska stadsförbundet, varvid anhållits om uttalanden, bl. a., i frågan om begränsning av räntans belopp. Sedermera har socialstyrelsen den 12 juni 1930 till Kungl. Maj:t ingivit ett av styrelsen utarbetat förslag till ny förordning angående idkande av pantlånerörelse. *Detta förslag är ännu beroende på Kungl. Maj:ts prövning.*

Med hänsyn härtill synes skäl för en förnyad utredning i saken nu näppeligen förefinnas.

Då förevarande motion särskilt berör det sätt varå pantlånerörelsen bedrivs i Stockholm har tillfälle beretts Stockholms Pantaktiebolag, Aktiebolaget för varubelåning, Stockholm, samt De enskilda varubelåningsidkarnas förening i Stockholm att yttra sig över motionen och bifogas här de hit inkomna yttrandena.

Stockholm den 19 mars 1936.

TORSTEN NOTHIN.

Gösta Welander.

Bilaga B.

Till Riksdagens andra kammarens femte tillfälliga utskott.

Genom remiss den 21 februari 1936 har Kungl. Maj:t, efter av utskottet därom gjord framställning, anbefallt bank- och fondinspektionen att till utskottet avgiva yttrande över en inom riksdagens andra kammare av herr C. Gösta Jacobsson m. fl. avgiven motion, nr 120, däri på anförda skäl hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning

av med pantlånerörelsen sammanhängande spörsmål med beaktande av vissa sociala synpunkter, som i motionen angivits, samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

På grund härav får bank- och fondinspektionen härmed vördsamt anföra följande.

Inspektionen, som icke har att utöva tillsyn över pantlåneinrättningarna i riket, äger icke om dessa inrättnings förhållanden och verksamhet någon kännedom, som kan vara av värde för utskottet vid dess ståndpunktstagande till den av motionären gjorda framställningen.

Inspektionen tillåter sig emellertid att bringa i erinran, att riksdagen i skrivelse den 3 juni 1924 (nr 242) hos Kungl. Maj:t anhållit om föranstaltande av en utredning rörande åtgärder från det allmännas sida för borttagandet eller minskandet av pantlånerörelsens sociala nackdelar. Den 20 juni 1924 anbefalldes Kungl. Maj:t socialstyrelsen att verkställa utredning och avgiva förslag i det av riksdagen angivna hänseendet. Efter inhämtande av yttranden från vederbörande myndigheter och korporationer avgav socialstyrelsen under år 1930 till Kungl. Maj:t den anbefallda utredningen. Enligt vad som framgår av justitieombudsmannens till innevarande års riksdag avlämnade berättelse var det ifrågakvarande ärendet vid 1935 års utgång beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Stockholm den 29 februari 1936.

F. v. Krusenstjerna.

H. S. Tamm.

Albert Tondén.